

zdravstvene, industrijske, trgovske in druge zadeve.) Anglija in Francija, Nemčija in Amerika pa v naj-novejšem času izmenjavajo vseučiliške profesorje, da si vsaka s kulturnimi učitelji inozemskih držav dopolnjuje in izpopolnjuje vsestransko domačo izobrazbo. In kaj govori o ovirah pri tem izmenjavanju rektor berlinske — po pravici moramo reči — svetovne univerze in stalni tajnik kraljevske znanstvene akademije, doktor Herman Diels? V krasnem govoru je ta bistrourni klasični filolog izjavil, da je pri izmenjavanju vseučiliških profesorjev „različnost jezika glavna težkoča in resna nevarnost, katera, kakor se zdi, onemogočuje vzajemno razumovanje v večjem obsegu.“ Zato upa učeni nemški domoljub, „da se bo naraščajoča mladina na drugačen in boljši način nego mi sami pripravila za občevarje in promet z inozemstvom“ ter pozivlja nemško ljudstvo, naj se „iz narodnih interesov mednarodno izobrazuje.“²⁾

Da, iz narodnih ozirov se mednarodno izobrazujemo! A pri tem igra jezik pglavitno in najvažnejšo vlogo: že biblično poročilo o zidanju babilonskega stolpa nam jasno in živo predočuje, da je skupno delo docela nemogoče in se pri vseh drugih danih pogojih niti nadaljevati ne poskuša, če ni skupnega, vsem razumljivega jezika.

Toda, kateri jezik naj nam pomaga pri tej vzvišeni nalogi? Kateri jezik naj odpravi babilonsko zmešnjavo?

„Zamenjani“ nemški profesor na Harvardskem vseučilišču v Ameriki (Cambridge, Mass.), doktor Hugo Münsterberg, pravi, da se Amerikanci zavedajo, da „živi bacil ekspanzije v njihovi krvi. Mi smo na tem, tako pravijo, da si osvojimo svet, ne z mečem, ampak z najbolj miroljubnim orožjem: z jezikom. Noben drug jezik ne more upati, da stopi v svetovno tekmo z angleščino.“³⁾ In da bi prej in lažje dosegli jezikovni imperializem, popravljajo z obilnimi sredstvi iz bogatega žepa „jeklenega kralja“ (Carnegie) angleški pravopis, a ne z zaželjenim in pričakovanim uspehom, ker se večina zaveda, da je angleški zagonetni in misteriozni pravopis veliko bolj zgodo-

vinsko-dosleden nego njihova izgovarjava in poprava. Sicer pa da bi Uncle Sam iz Washingtona učil, kako naj se piše ‚good english‘, gotovo ni pogodu ponosnemu John Bullu, ki je glede jezikovnega gospodstva albionščine za enkrat še popolnoma zadovoljen, če mu doni na uho povsod na ladjah sladka pesem „Britannia rule the waves“.

Na drugi strani se pa celo H. Diels boji (n. n. m. str. 410.), da bo „imperialistiška misel dvignila glavo in izpodbodla častihlepne narode k svetovnemu go-

ŽUBRINCI PRI VINICI OB KOLPI

spodstvu. Potem je jezikovno vprašanje seveda rešeno na najbolj preprost način: z enotnim gospodstvom je dan tudi enotni jezik. Vae victis! Bolj jasno in naravnost govori K. Brugmann, profesor indogermanskega jezikoslovja v Lipskem: „Najbolje je odstranila prometne ovire . . . v novi dobi naša nemščina, ki je slovanska narečja med Labo in Odro popolnoma uničila . . .“¹⁾

Res, zgodovina nam kaže, da so svetovni vladarji vedno vsiljevali svoj jezik podložnikom. Ravno

¹⁾ Prim. „Revue für Internationalismus“ (herausgegeben vom Bureau der Stiftung für Internationalismus in Haag. April 1907), kjer je naštetih okrog dvesto najvažnejših mednarodnih podjetij; dejanski jih je pa še mnogo več.

²⁾ Internationale Aufgaben der Universität. Rede zur Gedächtnisfeier des Stifters der Berliner Universität König Friedrich Wilhelm III. in der Aula am 3. August 1906, gehalten von Hermann Diels. Govor je izšel v „Preußische Jahrbücher“, herausgegeben von H. Delbrück. Berlin, September 1906. Navedeni odlomki se nahajajo na str. 394. in 412. omenjene revije.

³⁾ Internationale Wochenschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik. Berlin, 6. April 1907.

¹⁾ Zur Kritik der Weltsprachen. Von Karl Brugmann und Leskien. Straßburg, Aug. 1907. Str. 6.